

Zaterdag 28 september 1918 – ochtendeditie

Een rede van president Wilson.

New York, 27 september. President Wilson heeft heden alhier het woord gevoerd aan de vooravond van de openstelling der inschrijvingen voor de vierde "vrijheidslening". Wilson verklaarde, dat de oorlog positieve, welomlijnde doeleinden had, die door geen staatsman of vertegenwoordiging waren in het leven geroepen of door dezen konden worden gewijzigd. Die doeleinden waren voortgevloeid uit de aard der oorlogsomstandigheden zelf. Al wat staatslieden en vertegenwoordigingen konden doen was, die doeleinden verwezenlijken of hun ontrouw worden. Gedurende de vier jaar dat de oorlog heeft geduurd, had de gemeenschappelijke wil der mensheid zich in de plaats gesteld van de particuliere oogmerken van de afzonderlijke staten. Het was een volksoorlog geworden. De Amerikanen waren in de oorlog gekomen toen zijn aard volkomen bepaald was geworden; en het was duidelijk, dat geen volk er zich buiten kan houden of onverschillig kan zijn voor zijn afloop.

Ze aanvaardden de dingen waar het in de oorlog om gaat als feiten, en niet als datgene, zoals ze door de een of andere groep mensen waren gedefinieerd; en ze konden geen resultaat aanvaarden, dat niet ten volle de dingen, die op het spel staan, bereikt en regelt. Ze moeten niet worden geregeld door een schikking of een vergelijk, of een tegen elkaar afwegen van belangen, doch eens en voor altijd en definitief met de volledige ondubbelzinnige aanvaarding van het beginsel dat het belang van de zwakste even heilig is als het belang van de sterkste. Dat is het, wat wij verstaan onder een duurzame vrede. De geallieerden zijn het er allemaal over eens, dat er geen vrede kan worden verkregen door de een of andere beschikking of door een vergelijk met de centrale mogendheden, want ze hadden

reeds met hen te doen gehad en hadden gehandeld te Brest-Litovsk en Boekarest.

De prijs voor een veilige en blijvende vrede was een onpartijdige rechtvaardigheid; en het onmisbare werktuig ervoor was een volkenbond, die verplichtingen had aanvaard, die doeltreffend zouden zijn. Het volkerenverbond kon thans niet worden gevormd, want dan zou het enkel maar een nieuw verbond van volkeren zijn tegen de gemeenschappelijke vijand; en het was onwaarschijnlijk dat het na de vredesregeling zou worden gevormd.

De samenstelling van de volkenbond en de omschrijving van zijn doeleinden moet het belangrijkste gedeelte zijn van de vredesregeling. Het zou krankzinnig zijn om de waarborging over te laten aan latere vrijwillige actie van regeringen, die Rusland hadden vernietigd en Roemenië hadden bedrogen. De Verenigde Staten waren bereid hun volle aandeel te aanvaarden in de aansprakelijkheid voor de waarborging der gemeenschappelijke beloften en afspraken, waarop in de toekomst de vrede moet berusten. De geestdrift der Amerikanen voor de dingen in de oorlog, die op het spel staan, wordt hoe langer hoe onweerstaanbaarder, naarmate zij zich in duidelijker en onmiskenbaar trekken aftekenen.

Het was een merkwaardigheid van deze oorlog, dat terwijl de staatslieden soms van standpunt schenen te veranderen, de grote meerderheid van het volk steeds meer zekerheid heeft gekregen nopens hetgeen waarvoor ze vechten. De nationale oogmerken zijn op de achtergrond geraakt en het gemeenschappelijke doel van het verlichte deel der mensheid is daarvoor in de plaats getreden.

Populaire strategische verhandeling.

Luitenant-kolonel der artillerie H. C. C. Hackstroh schrijft ons:

Over een zeer lang front zou zo'n onafgebroken voort dringen wel mogelijk zijn, echter niet over een klein gedeelte van het front. Wat toch is het geval? Neem aan, dat een der beide partijen een offensief uitvoert over een frontbreedte van enige tientallen kilometer, bijvoorbeeld in het vak La Fère-Reims (70 km, dit is de afstand Amsterdam–Den Helder), en het front ten oosten van Reims en ten noordwesten van La Fère onveranderd blijft, dan krijgt men een indeuking in het gebied van de verdediger, waaromheen deze teruggedrongen wordt, zonder dat de samenhang van zijn verdedigingsfront verloren gaat.

Nu voelt men wel, dat, naarmate de aanvaller vooruit trekt, de flanken (de zijanten van de indeuking) van de al vechtend voorwaarts gaande korpsen of legers met hun ononderbroken nasleep – van de lijn van uitgang af – van troepen, voorraden, munitie, materialen, enz. meer en meer in de lucht komen te hangen en hoogst kwetsbaar worden, zodat ze dringend vragen om krachtige beveiliging.

De aanvaller zal dus genoodzaakt zijn, om die steeds langer wordende flanken over de volle lengte krachtig te bezetten, en zo nodig tegen de aanvallen van de vijand tot het uiterste te verdedigen. Er ontstaan dus ook aan die beide flanken nieuwe frontstukken.

We zien dus uit het voorgaande, dat de frontlijnen van beide partijen wel veranderingen in vorm en lengte ondergaan, maar niet onderbroken worden.

Blijft de aanvaller voorwaarts dringen, dan gaat hij langzamerhand als in een zak, welke bij het dieper worden ernstige gevaren voor hem gaat opleveren. Indien toch de verdediger met daartoe beschikbaar gehouden krachten één of beide kanten van de zak krachtig aangrijpt, indeukt en terugdringt, ontstaat een toestand waarbij eerst de

verbindingswegen (etappelijnen) van de in de bodem van de zak opererende legers met de lijn of het gebied van uitgang (basis) worden bedreigd en vervolgens het gevaar ontstaat, dat die legers geheel worden afgesneden.

In dit verband verdient het volgende nog de aandacht. Stel dat de aanvaller 35 km is vooruitgegaan; dan is de lengte van zijn frontlijn, welke bij het begin van het veronderstelde offensief 70 km was, uitgedijd tot nagenoeg 140 km en dus verdubbeld (in de veronderstelling althans dat de bodem van de zak de aanvankelijke breedte heeft behouden). Immers er zijn twee zijden van elk 35 km frontlengte bijgekomen.

Alle aanvullingen van personeel, materieel, voorraden, kortom al hetgeen de zich aan de drie fronten van de zak bevindende legers behoeven, en al hetgeen door deze naar achter wordt gezonden, als: lege treinen en vaartuigen, defect materieel, gewonden, zieken, geweer- en geschuthulzen, vijandelijke buit, krijgsgevangenen enz. enz. moet nu de hals van de zak passeren (men denke hierbij nog aan de ongunstige richtingen, welke de communicaties voor aan- en afvoer hebben, die voeren naar de zijfronten van de zak).

Die hals is intussen niet over de volle breedte van 70 km bruikbaar, doch slechts ten hoogste over ongeveer 50 km; aan weerszijden zou toch 17 km moeten afvallen, zowel wegens de zich aldaar bevindende diepe fronten van de eigen troepen, als uit hoofde van de nabijheid van de vijand.

Is het een ogenblik denkbaar, dat de capaciteiten van de water-, land- en spoorwegen in de hals van de zak dit zullen veroorloven bij krachtige actie van de tegenstander.

Waar wij bovendien uiteengezet hebben wat een ontzaglijke diepte het stelsel van weerstandslijnen beslaat, moet men zich afvragen, of zulk een diepte wel voor de zijden van de zak beschikbaar is. Er zal een tekort zijn aan ruimte om te manoeuvreren en te opereren.

Wij menen, dat uit het bovenstaande wel is af te leiden, dat zulk een voorwaarts gaan over enigszins belangrijke diepte niet uitvoerbaar is. Het zal de aanvaller in de positie brengen van de Duitse legers, toen deze zich opgesteld hebben in de zak Soissons-Château Thierry-Reims. Foch opende het offensief tegen de zakzijde Soissons-Château Thierry met het bekende gunstige gevolg¹. Naar onze mening is het verkregen succes niet zozeer toe te schrijven aan de genialiteit van de conceptie van Foch dan wel aan de omstandigheid, dat de Duitse legerleiding het gevaar van te ver voort dringen te licht heeft geteld.

Boven veronderstelden wij, dat de aanvaller 35 km was voort gedrongen. Het behoeft geen nader betoog, dat bij verder voorwaarts gaan de bezwaren en de gevaren hand over hand toenemen.

We komen dus tot het besluit, dat het uitbreken over een betrekkelijk klein front slechts over geringe diepte mogelijk is. Wil het blijvend voorwaarts gaan uitvoerbaar zijn, dan moet de gehele frontlijn aan beide zijden van de indeuking over een zeer grote lengte mee. Zulks

¹ Velen zijn van mening, dat het hier een flankaanval is geweest. Het was een tactische frontaanval tegen het front Soissons-Château Thierry en het kan beschouwd worden als een strategische flankbedreiging van het front Reims-richting Verdun, en als een strategische rugbedreiging van respectievelijk aanval tegen het front Château Thierry-Reims.

Tactische flankaanvallen van enige betekenis kunnen in de huidige loopgravenstrijd, zoals zich deze thans aan het westelijk front voordoet, nauwelijks plaats hebben.

is ook te onderkennen bij het offensief van Foch van de huidige dagen. Nergens ontstaan ver vooruitspringende gedeelten.

Wij vleien ons, hiermee te hebben aangetoond, dat, zolang de centralen op het front, waartegen het offensief plaats heeft, over voldoende middelen aan personeel en aan materieel blijven beschikken – waaraan wij om te beginnen niet twifelen – een doorbreking van het Duitse front niet in de bedoeling van Foch kan liggen, wegens de strategische onmogelijkheid om dit ten uitvoer te brengen.

Zaterdag 28 september 1918 – avondeditie

Havre, 27 september. De ministerraad heeft heden onder leiding van Carton de Wiart vergaderd ter behandeling van de buitenlandse politiek, de militaire toestand, de militaire inrichtingen, de arbeidsvoorwaarden, de gezondheidstoestand en de bevoorrading van België na de oorlog. Ten aanzien van laatstgenoemd punt is besloten een bijzondere commissie in te stellen, waarin alle betrokken departementen vertegenwoordigd zullen zijn en dat zal samenwerken met de thans bestaande organisatie: de reliefcommissie, die haar werk zal voortzetten zolang de omstandigheden zulks vereisen. Binnen twee maanden zal de nieuw ingestelde commissie rapport uitbrengen over de verwezenlijking van de voorgenomen maatregelen.

Het Comptoir National de Belgique zal zich met de bevoorrading van de nijverheid belasten.

Populaire strategische verhandeling.

Luitenant-kolonel der artillerie H. C. C. Hackstroh schrijft ons:

Wat kan de bedoeling zijn van het offensief van Foch?

Het einddoel zal moeten zijn, het Duitse leger te vernietigen. Eerst als dit is geschied, kan de entente haar wil aan de tegenstander opleggen (we laten buiten beschouwing overwegingen van politieke en meer economische aard). We menen, dat daarop vooralsnog geen kans bestaat. De Duitsers hebben zich zulke meesters getoond in het terugtrekken, dat zelfs in het gunstige geval, dat Foch er in mocht slagen, over de gehele of over het grootste gedeelte van de frontlijn voorwaarts te blijven gaan, het hem voorlopig niet en ten slotte slechts op Duitse bodem, en dan nog wellicht eerst aan de andere zijde van de Rijn zal gelukken om de massa van het Duitse leger tegenover zich te vinden. Daar eerst zal de weerstand en het verzet van de Duitsers tot het hoogste punt worden opgevoerd, vermits zij dan voor het eerst voor eigen haard strijden.

Wat kan dan het meer nabij liggende doel van het offensief zijn? We menen het volgende:

Het zwaartepunt ligt ons inziens aan de Belgische kust. Met het ontruimen van deze toch zou aan het Duitse volk en aan de Duitse actie ter zee een slag van betekenis worden toegebracht. De entente zou dan te land een succes boeken, groter dan één der voorafgaande van de laatste jaren.

Hoe zal Foch tot zulk een succes kunnen komen?

Een krachtig voorwaarts gaan uit de Belgische inundatiestelling met haar accessen wordt bezwaarlijk uitvoerbaar geacht; hetzelfde geldt voor het smalle duinenfront ten noorden hiervan. Zulks zal moeten geschieden over een front, dat aanvangt ten zuiden van de inundatiestelling. De tegenwoordige richting van het zich daar bevindende front is voor een krachtig uitbreken tot het gezegde doel

ongunstig. Eerst zal het front moeten worden verlegd in de richting noordwest–zuidoost (ongeveer Diksmuide-Schelde). Om hier toe te geraken is echter – zoals in het voorgaande is aangetoond – een vooruit brengen van een zeer groot gedeelte van het overige front nodig, bijvoorbeeld van Verdun af. In het huidige voorwaarts blijven dringen der ententelegers over het lange front kan ons inziens te onderkennen zijn het streven, om tot de door ons bedoelde frontlijn te komen.

Uit het frontgedeelte Diksmuide–Schelde nu wordt de gehele Duitse positie aan de Belgische kust bedreigd en kan zo nodig met kracht worden uitbroken. De Duitse opstelling aan de kust kan dus als het ware door manoeuvreren worden weggewerkt; de mogelijkheid is zelfs allerminst uitgesloten, dat, wanneer de ententefrontlijn de lijn Diksmuide–Schelde nadert, de Duitsers reeds tot het ontruimen van de kust overgaan.

We menen juist te zien, dat het zwaartepunt aan de Belgische kust ligt, nu de Duitsers op de meest krachtige wijze weerstand bieden aan het verder dringen van de geallieerden op het front Ieper–Béthune.

Is de Belgische kust ontruimd, dan zou de gehele frontlijn bv. met de Elzas als draaipunt verder naar het oosten kunnen omzwenken, om op die wijze Frankrijk en België door de centralen te doen verlaten. Het talent, het genie van een veldheer moeten echter door andere concepties tot uiting komen. Aan het terugdringen van de vijand, nadat de Belgische kust ontruimd zal zijn, op de daar even aangegeven wijze, ligt ten grondslag een gedachte van de tweede orde. Reeds het ontruimen van de Belgische kust, als boven bedoeld, moet in opvatting en gedachte hoger worden aangeslagen; dit toch is manoeuvreren. Aan het front, dit is aan de Belgische kust zelf, behoeft daarbij geen schot te vallen.

Indien inderdaad Foch het offensief aan zijn zijde kan houden, zou een strategische aanval bv. in de richting van Namen en Luik (Maasdal), dit is dus tegen de verbindingslijnen (etappelijnen) van het Duitse leger in België, een conceptie van de eerste orde zijn. Een effectieve bedreiging van het Maasdal, voor zover dit zich in België uitstrekt zal reeds tot ontruiming van geheel België moeten aanleiding geven. Dat een dergelijke operatie thans reeds mogelijk is, moet uitgesloten worden geacht, anders zou ze ongetwijfeld gebeurd zijn. Foch zou daartoe over een geweldige overmacht moeten beschikken, en dan nog zou het voorwaarts gaan, met het oog op de te verwachten krachtige weerstand van de Duitsers en uit hoofde van de diepe verdedigingsstelsels met de daaraan verbonden onafgebroken loopgravenoorlog, slechts langzaam kunnen geschieden (zie onze voorgaande uiteenzettingen). Bovendien zou ons inziens zulks eerst dan mogelijk zijn, wanneer de frontlijn in hoofdstrekking over de gehele lengte naar Belgisch grondgebied zal zijn verlegd.

Opmerking. Met nadruk wordt er de aandacht op gevestigd – zij het wellicht iets ten overvloede – dat bovenstaande beschouwingen zijn gegeven uit een zuiver militair oogpunt, en dat daarbij dus overwegingen van economische en politieke aard in het midden zijn gelaten.

Ook sluiten wij allerminst de mogelijkheid uit, dat de centralen aan de entente nog menige verrassing van betekenis op militair gebied kunnen bereiden.

Men meldt ons uit Oostburg:

Hedennacht, tussen 2 uur 30 en 4 uur, werden Zeebrugge en Oostende vanuit zee gebombardeerd. Hoeveel oorlogsschepen er aan deelnamen kon men niet duidelijk onderscheiden. De granaten

zag men als het ware door de lucht vliegen. De aanval ging gepaard met ontzaglijke ontploffingen, welke hier de omgeving deden schudden. Gedurende de beschieting was de lucht geheel verlicht met lichtkogels en zoeklichten. Branden onderscheiden, of beoordelen of de beschieting veel schade toegebracht heeft, kan men hier niet. De Duitsers schoten ook terug. Omstreeks 5 uur werden nogmaals een tiental schoten gelost.

Later wordt nog uit Oostburg gemeld:

De gehele morgen wordt zwaar kanongebulder gehoord uit de richting Oostende-Nieuwpoort en de IJzer. Naar het schieten te oordelen nemen er ook oorlogsschepen aan deel.

Uit Vlissingen wordt nog gemeld:

Het kanongebulder was de afgelopen nacht omstreeks 3 uur gedurende geruime tijd zo buitengewoon hevig, dat menig een uit de slaap werd wakker geschrikt en de ramen rinkelden. Afgaand op de zeer zware slagen werd het gebulder ook veroorzaakt door scheepsgeschut.

We lezen in vrij België:

"Een Vlaamse hogeschool aan het front?"

Neen, ze is er nog niet, maar we hopen dat ze er zal komen. Na in de onderscheidene legerdivisies leergangen te hebben ingericht, om de humaniorastudenten gelegenheid te geven hun studies te voltooien, zullen nu ook universitaire leergangen worden gesticht. Maar dadelijk rijst de vraag: waarom zouden die aan de Vlamingen niet worden gegeven in het Nederlands? Indien de regering het ernstig meent met de gelijkheid in rechte en in feite; indien haar tegenstand tegen de vervlaamsing der Gentse hogeschool door de Duitsers niet

een principiële tegenkanting tegen de vervlaamsing moet dekken, dan is deze gelegenheid, die ze zichzelf biedt, uiterst gunstig. Er kan ten slotte nog veel worden goedge maakt van het kwaad, dat tegenover de Vlamingen bedreven werd. Het frontblad "Ons Vaderland", dringt ook aan in die zin: "Vlaamse studenten, – zo schrijft het in zijn nummer van 2 september – bezint eer ge begint. Is het niet aan u, van nu af, Vlaamse hogeschoolleergangen, Vlaamse hogeschoolleraren, – een Vlaamse hogeschool te vragen? Deze toch zal niet de minste Duitse kleur hebben, vrij zijn van alle vreemde inmenging. Ze zal een bewijs zijn, dat de regering de Vlaamse zaak niet ongenegen is.

Deze hogeschool zal onze Vlaamse hogeschool zijn van de IJzer; de kern van de Vlaams-Gentse hogeschool bij het sluiten van de vrede.

Leve de Gentse Vlaamse hogeschool!"